

The background of the entire page is a close-up, high-angle photograph of a large pile of Swedish coins. The coins are of various denominations, including 1, 2, 5, 10, 20, and 50 öre, as well as 1 and 2 kronor. They are scattered and overlapping, creating a textured, metallic surface. The lighting is soft, highlighting the embossed details on the coins.

**ARENA-GRUPPENS
VÄNNER**
(BILDAT 1 NOVEMBER 2009)

arenaidé
Maj 2016

Ny Tid rapport 30

Sabotera inte öppenheten om partipolitikens pengar

*En rapport om insynen i de politiska
partiernas finansiering*

Sverker Lindström

Sabotera inte öppenheten
om partipolitikens pengar
– En rapport om insynen i de politiska partiernas finansiering
Arena idé och Arenagruppens vänner
Stockholm 2016
©Arena idé och Sverker Lindström
Omslagsfoto: Margo Akermark/Flickr.com
Rapporten kan laddas ner från www.arenaide.se/rapporter

FÖRFATTARPRESENTATION

Sverker Lindström är journalist och författare.

Inledning.....	5
Kravet på öppenhet – fiasko med lagreglerna	5
Partiernas ojämlika ekonomiska situation.....	6
Fakta om partipengarna – tre olika insynssystem med brister	7
Medlemmarna – är de partiernas kärna i dag?	8
Nya lagen ger endast mycket begränsad insyn	10
Fakta om ekonomiskt stöd till personvalda riksdagsledamöter.	11
Greco kritiker kvarstår – Sveriges insynslag är för dåligt	12
Lagregler försinkades i tio år.....	13
Kommer den nya utredningen att föreslå full insyn?	14
Egendomliga direktiv från regeringen Reinfeldt.....	15
Skärp kraven på utredarna, regering och riksdag!	17
<i>Kräv fakta om helheten.</i>	<i>17</i>
<i>Gå Greco till mötes.</i>	<i>17</i>
<i>Gör allmänhetens insyn fullödigt.</i>	<i>18</i>
Tidigare rapporter i serien Ny Tid	19

INLEDNING

Efter mer än tio års fördröjning beslöt Sveriges riksdag under mars 2014 att införa "Lag (2014:105) om insyn i finansiering av partier", insynslagen. De första redovisningarna enligt lagens krav blev offentliga på Kammarkollegiets hemsida under sommaren 2015. Ungefär samtidigt tillsatte regeringen Reinfeldt en ny kommitté med uppgift att lägga fram förslag så att lagen så småningom kan svara upp till löftet om "insyn". Den här rapporten belyser frågan om finansieringen av partierna och de allt fler personvalskampanjerna, men också om partiernas ekonomi och skandalen med Moderaternas hemliga mångmiljongåvor och dåvarande justitieminister Beatrice Asks och regeringens fördröjning av lagstiftningen.

KRAVET PÅ ÖPPENHET – FIASKO MED LAGREGLERNA

Det kan slås fast att den nya lagen inte fungerar särskilt bra. Det finns fortfarande hemligheter i de politiska partiernas ekonomi. Lagen om öppenhet med finansieringen har inte lett till någon klar kunskap om pengarna i partikassorna. Stark kritik kvarstår dessutom från Europarådets antikorrupsionsmyndighet Greco, Group of states against corruption, som kräver att Sverige vidtar en rad ytterligare insynsåtgärder.

I den här rapporten redovisas förslag som kan ge en rejäl insyn. Det finns idéer om bra regler som kan ge en fullgod inblick i hur partierna finansierar sin verksamhet.

Insynslagen innehåller vissa krav. Partierna är skyldiga att redovisa en del fakta till Kammarkollegiet som sedan lägger ut en del av uppgifterna på sin hemsida. Men det är information som varken är klargörande eller lätt att överblicka. Det enda nya är att de som valts till riksdagsledamöter och bedrivit personvalskampanjer är skyldiga att redovisa sina intäkter. Det är framför allt kandidater inom (M) och (C) som erhållit sådana intäkter. Ett fåtal nyvalda ledamöter har tillsammans erhållit miljonbelopp till sina kampanjer.

Bristen på insyn är fortfarande stor. Insynslagen som beslöts

*Lagen om
öppenhet med
finansieringen
har inte lett till
någon klar
kunskap om
pengarna i
partikassorna.*

efter år av fördröjning sedan Moderaterna förhalat den är otillräcklig. En rad uppgifter om partiekonomin behöver fortfarande inte redovisas.

En parlamentarisk kommitté med representanter från riksdagspartierna arbetar för närvarande och skulle ha lagt fram ett förslag till förbättringar under våren 2016. Men arbetet har kört fast och regeringen har förlängt uppdraget med nytt slutdatum 31 oktober.

Direktiven är bitvis egendomliga och frågan är om utredarna kommer att gå tillräckligt långt och föreslå full insyn.

Kravet är att lagstiftarna förbättrar insynslagen och att man genomför förändringar som gör att vi kan leva upp till de krav Greco ställer på Sverige, att det blir en verklig insyn.

PARTIERNAS OJÄMLIKA EKONOMISKA SITUATION

De största inkomsterna för samtliga partier är de statliga bidrag som utgår beroende på partiets storlek, d.v.s. erhållna riksdagsmandat i det senaste valet. Därtill utgår ett kanslistöd. I nedanstående sammanställning visas partiernas totala statliga bidrag. Här visas hela årsbeloppet vilket tyvärr ännu inte är fallet på Kammarkollegiets hemsida eftersom den nya lagen var försenad. Den trädde i kraft så sent att partierna endast behövde redovisa intäkterna för $\frac{3}{4}$ år, vilket allmänheten hittills fått nöja sig med. Först senare i sommar får vi möjlighet att den vägen kunna ta del av ett års verksamhet, d.v.s. för 2015.

Bidragen i sammanställningen är de som utgår per år efter det senaste valet.

Parti	2014, tusen kr
Moderata samlingspartiet	135 802
Centerpartiet	37 542
Liberalerna	34 266
Kristdemokraterna	32 909
Socialdemokraterna	141 301
Vänsterpartiet	36 078
Miljöpartiet	37 120
Sverigedemokraterna	41 450

FAKTA OM PARTIPENGARNA – TRE OLIKA INSYNSSYSTEM MED BRISTER

Det är ingen svårighet att med en liten arbetsinsats för egen del få fram en rad uppgifter om partiernas centrala verksamhet, d.v.s. det som redovisas av riksorganisationerna. Däremot är insynen egendomligt begränsad via Insynslagen. De uppgifter som redovisas på Kammarkollegiets hemsida är dessutom till viss del förvillande.

De sju "gamla" partierna fullföljer även en mångårig överenskommelse att öppet redovisa endast hälften av ekonomin. De gör varje år en så kallad intäktsredovisning. Begränsningen innebär att endast partiets årliga intäkter redovisas översiktligt, men inget annat. Intäktsanalysen duger inte som insynsinstrument, men ger ett visst bidrag till öppenheten.

Den väg som den intresserade kan gå för att nå mer fullständiga fakta är att söka fram partiernas årsredovisningar. De tas fram år för år och föreläggs partiernas kongresser eller stämmor. Det är årssammanställningar av ekonomin upprättade ungefär på samma sätt som företag är skyldiga att göra. Här finns hela den centrala ekonomin, både intäkter och utgifter samt kapitalsituationen. Och förklaringar.

Ur årsberättelserna kan man utläsa ekonomiska förhållanden som t.ex. medlemsavgifternas betydelse och vilket kapital respektive parti har lagrat, t.ex. i händelse av ett nyval. Uppgifterna visar att det finns tre välfinansierade partier, fyra med små resurser och så Sverigedemokraterna med en annorlunda och mer svåröverskådlig ekonomi.

Socialdemokraterna har en omfattande verksamhet och ett eget kapital på cirka 600 miljoner kr. Men då är förstås allt inte tillgängligt utan består av fasta tillgångar, men hundratals miljoner är ändå direkt användbara i en valkampanj. Den solida ekonomin är ett resultat av en långsiktig ekonomisk planering och årliga intäkter från lotteriverksamhet.

Centerpartiet karaktäriseras som Europas rikaste politiska parti. Förmögenheten uppgår till cirka 1,5 miljarder kronor och är placerad i aktier, värdepapper och så kallade instrument. Miljonbelopp är alltså tämligen lättillgängliga, värdepapper går ju att snabbt avyttra. Kapitalet förvaltas av dotterbolaget Randello Invest AB som varje år levererar mellan 50 och 100 miljoner kr i vinst som går direkt in i partikassan. Bolaget styrs av Centerns maktpersoner.

Moderata samlingspartiet mottog under ett antal år stora hemliga bidrag som sedan förvaltats väl. Under tioårsperioden 2000–2010 samlades cirka 90 miljoner kr in utan att givarna redovisades. Genom skicklig hantering av partiets ekonomi har man i dag ett sparat kapital på cirka 90 miljoner kronor. Bidragen skapade stabilitet i partiets ekonomi och gjorde Reinfeldts valseger 2006 möjlig.

För fyra av riksdagspartierna är situationen annorlunda. Efter genomförandet av valrörelsen 2014 är deras ekonomi usel. Liberalerna har nästan förbrukat allt kapital som fanns i olika fonder och redovisar för 2014 ett eget kapital på endast 4,5 miljoner kr. Förlusten under 2014 låg på 25 mkr. För alla partier är det normalt med förlust under ett valår men för Liberalerna ledde det senaste valåret till att ekonomin försämrades kraftigt.

För Kristdemokraterna är läget inte mycket bättre. Förlusten för valåret var cirka 20 miljoner kr. Kapitalet minskade kraftigt och redovisas nu till cirka 6 miljoner kronor.

Vänsterpartiet har knappt 300 000 kr i eget kapital, men har aldrig haft några större resurser från år till år. Partiets ekonomi bygger på statsbidragen och medlemmarnas egna insatser i form av medlemsavgifter och valinsamlingar. Miljöpartiet har inte heller några stora resurser, det egna kapitalet är litet.

Det nyttillkomma partiet Sverigedemokraterna är uppbyggt något annorlunda än de övriga partierna. Partistyrelsen kan sägas ha en närmast total makt över partiet, inte minst ekonomiskt. Under valåret 2014 användes 25 miljoner kronor ur valfonden och en förlust redovisades med 6 miljoner kronor.

I de sju gamla partierna finns redovisningar på riksnivå medan man på regional och lokal nivå samlar in egna pengar till en egen

De omfattande statsbidragen är den stora inkomstkällan för alla partier, men viktigast för de mindre.

ekonomi som redovisas för sig. Inom SD förekommer t.ex. endast en avgift som betalas till riksorganisationen som sedan kan skicka ut en del pengar till regionala och lokala organisationer.

MEDLEMMARNA – ÄR DE PARTIERNAS KÄRNA I DAG?

En inkomstkälla för partierna är medlemsavgiften. Det medlemmarna bidrar med är dock förhållandevis små summor. De omfattande statsbidragen är den stora inkomstkällan för alla partier, men viktigast för de

mindre. Folkpartiet och Moderaterna levde länge på bidrag från svenska storföretag och näringslivets aktörer. Den inkomstkällan försvann under 1970-talet. Men Moderaterna fick stora resurser i hemliga gåvor så sent som mellan 2000 och 2010.

Med insynslagen som tillkom under 2014 stängdes i praktiken vägen att kunna ta emot stora bidrag utan att redovisa källan till dem.

I tabellen här nedan framgår hur riksorganisationerna redovisar i vilken utsträckning medlemmarna bidrar till verksamheten via medlemsavgiften.

Parti	2013	2014
Moderata samlingspartiet	4 993	4 665
Centerpartiet	0	0
Liberalerna	1 509	2 891
Kristdemokraterna	1 282	1 234
Socialdemokraterna	7 089	7 438
Vänsterpartiet	1 020	1 310
Miljöpartiet	1 496	
Sverigedemokraterna	1 185	1 757
	(tusental kronor)	

Särskilt noterbart är att Centerpartiet avskaffat sin avgift. Pengarna behövs inte eftersom vinsterna på börshandel och penningplaceringar ger helt nya ekonomiska villkor.

Utöver de avgifter som medlemmarna betalar är det möjligt att skänka pengar till sitt parti. Insynslagen stipulerar i praktiken att pengarna inte får ges anonymt. Ger någon mer än cirka 23 500 kr ska namnet på givaren rapporteras till Kammarkollegiet. Men givarens namn förblir hemligt för allmänheten. Kammarkollegiet ska inte lägga ut uppgiften på hemsidan. Så för allmänheten är det fortfarande anonyma gåvor.

Det finns en debatt som innebär att medlemmarna i partierna borde stå för en större del av kostnaderna för den verksamhet som bedrivs. I nuläget är framför allt de fem svagfinansierade partierna närmast helt beroende av det statliga stödet. Många anser att detta är demokratiskt tveksamt. Vad skulle hända vid ett extraval om något år?

NYA LAGEN GER ENDAST MYCKET BEGRÄNSAD INSYN

Endast på en punkt har nya begripliga fakta lagts i dagen med hjälp av den nya "Lag (2014:105) om insyn i finansiering av partier". Portalparagrafen lyder så här:

1 § Syftet med lagen är att trygga allmänhetens insyn i hur partier finansierar sin politiska verksamhet och hur valkandidater finansierar sina personvalskampanjer.

Formuleringarna utlovar insyn, men det är endast en begränsad del av partiekonomin som ska redovisas. Det har gång på gång påpekats av antikorrupsionsmyndigheten Greco vid dess årliga möten. Mycket återstår att göra innan öppenheten blir acceptabel.

Den enda nya insyn som skapats gäller personvalskampanjerna där allmänheten med lagens hjälp dock fått en del information. Nu kan allmänheten få reda på hur mycket pengar personvalskandidaterna samlat in. Intressant information finns på Kammarkollegiets hemsida.

Insynslagens krav är att partiledningarna ska redovisa hur partiets kandidater finansierat sina personvalskampanjer. Men tyvärr är det en onödig omväg. Det vore ju rimligare att ett juridiskt ansvar fanns hos dem som valts in i riksdagen med hjälp av personvalskryss. De skulle själva vara skyldiga att öppet redovisa sin kampanjekonomi, bland annat varifrån eventuella bidrag kommit. Med denna lösning vinner man även att det blir möjligt att se hur de lokala och regionala partiorganisationerna ger stöd till sina kandidater.

Tyvärr är det mycket svårt att få en överblick. Det är krångligt att ta del av uppgifterna. Kammarkollegiets internetredovisning är svårgenomtränglig. Verket har inte alls utyttjat de möjligheter som modern teknik kan bidra med. Enligt uppgift pågår dock en översyn av redovisningssystemet.

FAKTA OM EKONOMISKT STÖD TILL PERSONVALDA RIKSDAGSLEDAMÖTER

På kammarkollegiet.se visas hur mycket pengar som slussats till nyvalda inkryssade ledamöter och ersättare.

Totalt har drygt 2 miljoner kronor mottagits av personvalskandidaterna. Men pengarna är mycket ojämnt fördelade. Det är nästan uteslutande så att pengar har gått till moderater, centerpartister, några folkpartister och någon socialdemokrat. Många har fått små belopp på 10–20 000 kr eller mindre. Men många har inte redovisat några bidrag alls.

Här är listan på de tio som erhållit mest pengar för valkampanjer till riksdagsvalet och Europaparlamentsvalet.

Tio i topp, bidrag kr*

Cecilie Tenfjord-Toftby, M	553 000 (5 000 + 548 000), inkryssad i kommunfullmäktige i Borås, ersättare riksdag
Kristina Yngwe, C	243 715 (165 159 + 78 556), riksdagsledamot, miljöpolitisk talesperson
Carl-Oskar Bohlin, M	236 387 (95 844 + 140 543), riksdagsledamot
Arba Kokalari, M	213 350 (193 000 + 20 000), kandidat till Europaparlamentet + riksdagen
Saila Quicklund, M	197 400 , riksdagsledamot
Fredrick Federley, C	181 600 (7 000 + 174 600), ledamot Europaparlamentet
Robert Hannah, FP	97 000 (46 000 + 51 000), riksdagsledamot
Magnus Manhammar, S	82 700 (34 700 + 48 000), riksdagsledamot
Fredrik Christensson, M	76 000 , riksdagsledamot
Emil Källström, C	73 700 (48 700 + 25 000), riksdagsledamot, ekonomisk-politisk talesperson

*Bidragen uppges ha kommit inifrån partierna eller från privatpersoner/föreningar.

GRECOS KRITIK KVARSTÅR – SVERIGES INSYNSLAG ÄR FÖR DÅLIG

Trots den nya insynslagen från 2014 har Grecos kritik inte försvunnit. På flera punkter måste Sverige förbättra lagstiftningen. Antikorrupsionsåtgärderna är inte tillräckliga.

Det var för mer än fem år sedan som Europarådets antikorrupsionsmyndighet Greco ställde en rad detaljerade krav på medlemsländerna, däribland Sverige. Det är ett paket av förebyggande åtgärder i sju punkter som regering och riksdag är ålagda att lagstifta om.

Med den nya insynslagen från 2014 har Sveriges riksdag uppfyllt en del av kraven, men inte alla. Kritiken mot Sveriges saktfärdighet består. Så sent som i september 2015 fick regeringen förklara sig. Då hänvisades till insynslagen och den parlamentariska utredning som arbetar för närvarande. Ursäkten godtogs eftersom Greco fortfarande förväntar sig att Sverige uppfyller kraven.

Så här såg Grecos krav ut från början i en fri svensk översättning. De ställs på alla länder och lades fast under början av 2000-talet.

1. Öka genomlysningen av partiernas ekonomi på central, regional och lokal nivå speciellt med sikte på valkampanjer. Målet är att säkerställa att inkomster, utgifter, tillgångar och skulder bokförs och registreras på ett tydligt och begripligt sätt. Det ska ske på ett sådant sätt att räkenskaperna ska inkludera lokal verksamhet samt olika organisationer eller andra organ som direkt eller indirekt är relaterade till partiet eller under dess kontroll. Räkenskaperna ska vara öppna och lätt tillgängliga för allmänheten.
2. Introducera ett system för redovisning av inkomster och utgifter som rör valkampanjer och säkerställ att all betydelsefull information blir offentlig.
3. Inför ett generellt förbud att ta emot bidrag från givare vars identitet är okänd och inför ett system där bidrag till partier och personvalskandidater och givare ska redovisas om bidraget överskrider en viss nivå.
4. Ta fram en omsorgsfullt utarbetad plan på exakt vad som ska rapporteras och säkerställ att redovisningarna görs tillgängliga offentligt.
5. Utforma ett system för oberoende revision.

6. Säkerställ ett system med oberoende kontroll av partiernas och personalvalskandidaternas finansiering av valkampanjer.
7. Inför sanktioner i händelse av att något parti eller någon valkandidat inte följer reglerna.

Sverige sattes länge i skamvrån av Greco. Genom insynslagens tillkomst har Sverige kunnat rapportera att en del åtgärder är genomförda. Därigenom klassificeras inte längre Sveriges läge som "globally unsatisfactory", men fullt godkännande har inte erhållits. Krav på ytterligare åtgärder kvarstår. Ärendet om ett godkännande av Sveriges antikorrupsionsarbete är fortfarande öppet.

De punkter som Sverige inte uppfyllt är nr 1, 3, 5 och 6. Sverige måste presentera en lag som innebär att partierna åläggs att ta fram en öppen och tydlig redovisning som omfattar hela verksamheten på lokal, regional och central nivå samt för sidoorganisationer. Kravet gäller också att partierna ska redovisa inkomster, utgifter, tillgångar och skulder, d.v.s. en fullödlig redovisning. (1)

Det hittillsvarande systemet för redovisning av gåvor och bidrag har inte helt accepterats. Ytterligare åtgärder krävs. (3)

Greco kräver att partierna ska ha en oberoende revision. Det duger inte att som i dag ha en revision som beslutas inom partiet och genomförs av egna valda revisorer. (5)

I lag ska det även finnas regler som säkerställer ett system med en öppen och oberoende kontroll av partiernas och personvalskandidaternas finansiering av valkampanjer. (6)

LAGREGLER FÖRSINKADES I TIO ÅR

Det finns en del förklaringar till att Sverige inte uppfyllt kraven när det gäller att bekämpa korruption inom politiken. Redan 2004 lade en statlig utredning fram rapporten "Allmänhetens insyn i partiers och valkandidaters intäkter" (SOU 2004:22), med förslag till lagstiftning. Efter remissbehandling hände inget. När regeringen Reinfeldt tillträdde 2006 lades frågan på is. Partiet tog fortfarande emot hemliga mångmiljonbidrag, vilket skulle ha omöjliggjorts av lagreglerna. Det året mottogs 30 miljoner kronor. Helt fräckt beslöt regeringen därefter att avsluta ärendet i ett särskilt formellt beslut 2009. Denna hållning försinkade lagstiftning i flera år innan

*När
regeringen
Reinfeldt
tillträdde
2006 lades
frågan på is.*

Moderaterna 2011 plötsligt bytte inställning. Nu valdes taktiken att i stället förhålla själva lagstiftningsarbetet.

I Anders Pihlblads bok *Ett partis fall och uppgång. Berättelsen om de nya moderaterna* beskrivs partiets agerade utförligt. Han berättar att Reinfeldts justitieminister Beatrice Ask var motståndare till lagstiftning. Ett besked som hon lämnade i en riksdagsdebatt. I flera sammanhang hänvisades till grundlagens regler om föreningsfrihet som ett hinder för lagreglering.

Men en ny utredning tillsattes så småningom som lade fram ett förslag som var snarlikt det som redan fanns 2004. Men i den proposition som lades fram i riksdagen fanns en del förslag inte med. Först i mars 2014 kunde riksdagen fatta beslut om den nya insynslagen, men först sedan regeringens förslag stärkts i utskottsbehandlingen.

Bakom frågans långa historia finns säkert en allmän inställning att det inte finns någon korruption i Sverige och annat, t.ex. det vanliga "så har vi aldrig gjort".

En annan förklaring är att partierna i tillkämpad enighet länge hållit ifrån sig tankarna på en lagstiftning. När sådana krav restes för cirka femton år ledde det till att de då sju riksdagspartiernas företrädare valde att träffa en frivillig överenskommelse. De förband sig att varje år öppet redovisa "halva ekonomin", intäkterna, i en årlig så kallad intäktsanalys eller intäktsredovisning.

Bakom tanken på att undvika lagsstiftning låg länge ett speciellt förhållande i Sverige. Föreningar av olika slag, som inte är ekonomiska föreningar, har ingen lagfäst skyldighet att öppet redovisa sin ekonomi, varken till någon utom föreningen eller till någon registreringsmyndighet. Det är endast i skattelagstiftningen som det finns en skyldighet att redovisa ekonomiska förhållanden. Förhållandet går tillbaka på grundlagens regler om föreningsfrihet, "frihet att sammanslutna sig med andra för allmänna eller enskilda syften".

KOMMER DEN NYA UTREDNINGEN ATT FÖRESLÅ FULL INSYN?

Den nya utredning som arbetar sedan hösten 2014 har slutdatum i april i år. Direktiven till kommittén (Dir 2014:90) styrdes av Moderaterna i regeringen Reinfeldt och beslöts av regeringen den 19 juni 2014. Det hade då tagit lång tid att formulera vad som skulle utredas. Noterbart är att det endast var moderata ledamöter som utgjorde regeringen när beslutet togs, vad det nu kan ha för

betydelse. Senast 30 april i år ska utredningen vara klar.

Även om regeringen lovat Greco att utredningen ska lösa de kvarstående problemen är situationen osäker. I direktiven ges inte klarhet utan det sägs endast att utredningen är fri att ta upp de frågor man finner angelägna att lösa.

Utredningen med namnet "Kommittén om insyn i finansiering av partier" (JU 2015:15) leds av f.d. justitierådet Marianne Eliason.

Många byten har skett av ledamöter i utredningen. Även styrkeförhållandet har ändrats. I dag har regeringssidan sju ledamöter och alliansens partier sex ledamöter. SD har en ledamot. Om det blir en politisk strid om något förslag och SD stödjer Alliansen blir det i praktiken den opartiska ordföranden som får avgöra vilken riktning utredningen ska välja.

Sedan i början av förra året finns även en referensgrupp med elva ledamöter som alla kommer från något lokalt parti som vunnit plats i kommunfullmäktige på sin ort, i en del fall genom personalvalskampanjer.

Även om regeringen lovat Greco att utredningen ska lösa de kvarstående problemen är situationen osäker.

EGENDOMLIGA DIREKTIV FRÅN REGERINGEN REINFELDT

Syftet med arbetet i kommittén beskrivs som att "trygga allmänhetens insyn i hur partier finansierar sin verksamhet och hur valkandidater finansierar sina kampanjer." Det innebär att en rad frågor ska leda till nytt innehåll i insynslagen.

Den största frågan är att skapa regler för hur partier och valkandidater ska redovisa sina intäkter. De nya förslag som önskas är att partier och valkandidater på lokal och regional nivå samt i sidoorganisationer ska tvingas berätta om sina intäkter. Som vi sett förekommer det en miljonöverföring av pengar till politiker under en valrörelse.

Egendomligt nog saknar direktiven besked om hur kommittén ska förhålla sig till Grecos krav på att utgifter och kapitalbalanser också ska redovisas.

En annan uppgift är att i lag förbjuda anonyma bidrag, vilket i praktiken är genomfört men på ett bakvänt sätt, så här finns möjlighet att räta ut förhållandet. I den rapportering som hittills skett nekar alla till att ha tagit emot anonyma pengar.

En mycket egendomlig begränsning finns i lagen från 2014.

Kravet på öppenhet gäller inte partiernas hela verksamhet utan endast den som kan definieras som "politisk". En omöjlig och förvirrande uppdelning. Den fick hård kritik från Lagrådet som regeringen dock struntade i. Kommittén ska pröva frågan igen. Förhoppningsvis tar man bort den egendomliga begränsningen som är svår att förstå.

Två frågor i direktiven är politiska pamfletter från Moderaterna. Det är frågor som drevs av konstitutionsutskottets ordförande Per Bill och justitieminister Beatrice Ask. Målet var att komma åt Socialdemokraterna.

Den ena riktar sig mot LO. Den moderata idén är att det i lag ska förbjudas för LO, fackförbund och arbetsgivare att i vissa fall besluta om ekonomiskt stöd till något parti eller någon kandidat. Moderaterna vill skapa en regel som innebär att ekonomiskt stöd till ett parti endast kan ges om var och en av alla medlemmar tillfrågas i förväg. Tanken är således att sätta föreningens egen demokrati ur spel. Föreningarnas rätt att besluta om egna angelägenheter ska inskränkas. En beslutsrätt ska tas ifrån t.ex. en styrelse som valts för att ansvara för föreningens egna angelägenheter. Denna fråga torde på flera sätt stå i strid med regeringsformens regler och måste nog ses som en politisk attack som smugglats in i kommitténs uppdrag.

Den andra frågan är av samma karaktär. Den gäller ensidigt Socialdemokraterna som är ägare till ett kommersiellt lotteriföretag som ger goda vinster varje år. I direktiven hävdas att den som deltar i lotteriet borde informeras om att man stödjer "ett visst parti ekonomiskt".

I direktiven krävs att kommittén ska analysera och överväga om det bör införas en skyldighet att informera varje deltagare i lotteriet att intäkter går till ett politiskt parti. Även ett sådant krav torde vara grundlagsstridigt. Eller så får det väl kompletteras med en vidare regel som kräver att andra partier ska redovisa sin affärsverksamhet mera i detalj. (S) redovisar varje år noggrant vinsten från lotteriverksamheten. Moderaterna påstår i direktiven att lotterier är ett sätt att kringgå förbudet att ta emot anonyma bidrag.

Analogt kan man ju tänka sig att Centerpartiet åläggs att tydligt redovisa från vilka aktier och värdepapper som deras årliga mångmiljonvinst härrör sig. Men om det sägs typiskt nog inget i direktiven.

SKÄRP KRAVEN PÅ UTREDARNA, REGERING OCH RIKSDAG!

De krav som hittills ställts i lag och i utredningsdirektiv på öppenhet om finansieringen av politisk verksamhet i Sverige är för svaga. Här är tre ytterst rimliga krav på vad som behöver genomföras för att man ska kunna tala om insyn i partiernas finanser.

För det första behöver man inte uppfinna hjulet igen. Det är så väl ordnat att det redan finns utförliga redovisningar, det är enkelt att besluta att de ska göras tillgängliga för allmänheten på ett bra sätt.

Kräv fakta om helheten.

I dag är regeln i insynlagen och i utredningsdirektiven att endast intäkter ska redovisas. Det är en fullständigt horribel ståndpunkt. Varför kräva något slags halv redovisning, endast intäkter, och inte en fullödlig rapport om ekonomin? Ett rent hyckleri. Faktum är ju att alla partier varje år offentligt lämnar en fullödlig redovisning av både intäkter och utgifter samt fakta om partiets tillgångar och skulder. Dessa redovisningar för riksdagspartierna är i dag öppet tillgängliga för den som aktivt söker efter fakta.

Det som behöver göras av lagstiftarna är att fastställa att alla partier, såväl centralt och regionalt som lokalt blir skyldiga att lämna den redovisning de gör varje år till Kammarkollegiet, som sedan har att sköta om att de blir lätt tillgängliga. Ännu bättre vore att ge uppdraget till en mera "folklig" myndighet.

Det viktiga för utredningen är att slå fast vilka uppgifter som definitivt måste finnas i redovisningarna, en slags manual. Fakta på hemsidan bör sedan organiseras så att översikter och jämförelser lätt går att genomföra. På så vis blir det en utmärkt insyn. Allt annat än att lösa frågan på detta sätt blir ju något slag av halvmesyr och kan inte framstå som ökad insyn.

Gå Greco till mötes.

En annan uppmaning är enkel, gör som Greco vill. Det är inga stora svårigheter att uppfylla dessa krav. Med ovanstående lösning är den viktigaste punkten avklarad. Kravet att det ska finnas en oberoende revision är ju heller ingen svår sak att uppfylla, det är enkelt att formulera ett sådant krav i lagtext. Skulle något parti ändå vilja ha sin egen revision som i dag är den ju möjlig att genomföra, antingen vid sidan om den oberoende revisionen eller i samråd med denna. Ett parti kan ju behöva "sin" egen revision, t.ex.

av personfrågor. Den kan alltså göras som ett tillägg. Det borde även vara en självklarhet att partierna ska redovisa hur de finansierat sina valkampanjer. Dagens hysch-hysch bör brytas. Det är olustigt att vissa partier i hemlighet kan använda 50–100 miljoner i sina kampanjer medan andra måste agera med små resurser. Skapa det system Greco kräver!

Gör allmänhetens insyn fullödlig.

Den övergripande grundfrågan, att det handlar om allmänintressets insyn i de politiska partiernas ekonomi och inget annat, måste ställas i centrum. Det är således dags att gå medborgarnas intresse av insyn till mötes. Hittills har det varit partistrateger som styrt frågan och länge förhindrat full insyn. Typiskt är att det i kommittén som utreder saken endast sitter politiker från de olika partierna medan allmänintresset inte är representerat. Juridiskt finns medverkan av ordföranden och sekreteraren, men sedan är det endast partitillsatta personer som ska lägga fram förslag om insyn i sin egen verksamhet. Inte särskilt begåvat.

Det är hög tid att göra rätt och införa en skyldighet för partierna att riktigt öppet och heltäckande redovisa sin ekonomi. Öka trovärdigheten och öppenheten när ändå alla lätt kan ta reda på hur det är!

TIDIGARE RAPPORTER

I SERIEN NY TID

Rapporterna finns tillgängliga för nedladdning från

<http://www.arenaide.se/rapporter/>

Rapport 29, *Integrationsutmaningen: Fackliga förslag och lösningar*, av Veronica Nelson, maj 2016

Rapport 28, *Søren Krarup – konservatismens tredje våg*, av Per Wirtén, september 2015

Rapport 27, *Tyskar och "utlänningar"*, av Uno Westerlund, april 2015

Rapport 26, *Sätt riksdagen i karantän – en rapport om svängdörren mellan politik och påverkansindustri*, av Daniel Mathisen, maj 2015

Rapport 25, *Cuba the Growing Signs of Inequality – The Consequences of an Economy of Scarcity and Reforms*, av Katrin Hansing & Uwe Optenhögel, april 2015

Rapport 24, *Gör din plikt – kräv din rätt! – En utredning om medborgartjänst*, av Mats Wingborg, april 2015

Rapport 22, *Ett marinblått Frankrike? – En analys av den Nationella frontens maktambitioner*, av Tomas Lindbom, april 2014

Rapport 21, *Taksim är överallt*, av Alexandra Franzén, februari 2014

Rapport 20, *Sino-japansk lek med historisk eld*, av Börje Ljunggren, januari 2014

Rapport 19, *The Swedish Model – conflict or consensus?*, av Håkan A Bengtsson, oktober 2013

Rapport 18, *Vi har aldri vært kulturradikale. Georg Brandes og kulturradikalismen*, av Håvard Friis Nilsen, maj 2013

Rapport 17, *Pengar till politikerna och risken för korruption*, av Sverker Lindström, april 2013

Rapport 16, *Wii the people – Partier, rörelser, infrastruktur och presidentvalskampanjen 2012*, av Matt Browne, översatt av Eric Sundström, december 2012

Rapport 15, *Vinst och den offentliga tjänstemarknaden – En rättslig analys*, av Ardalan Shekarabi, oktober 2012

Rapport 14, *Cuba – In Search of an "Orderly Transition"*, av Uwe Optenhögel och Florian Pronold, september 2012

Rapport 13, *Efter Europas svältkur – En ny ekonomisk debatt?*, av Katrine Kielos, juni 2012

Rapport 12, *Ecological Industrial Policy as a Key Element of a Sustainable Economy in Europe*, av Matthias Machnig, april 2012

Rapport 11, *Finanskapitalets makt och fackets möjligheter*, av Ingemar Lindberg och Magnus Ryner, mars 2012

Rapport 10, *Myten om Järnlady – Bilden av Margaret Thatchers ekonomiska politik*, av Katrine Kielos, februari 2012

Rapport 9, *Creating a Sustainable Solidaristic Society: A Manual*, av Bo Rothstein, november 2011

Rapport 8, *Från Tel Aviv till Teheran – Arbetarrörelsen i Mellanöstern*, av Alexandra Franzén, september 2011

Rapport 7, *Strategier för en global fackföreningsrörelse*, av Mats Wingborg, september 2011

Rapport 6, *Latinamerika, vänstern, framtiden*, av Magnus Linton, januari 2011

Rapport 5, *Det civila samhället mellan stat och marknad*, av Håkan Arvidsson, december 2010

Rapport 4, *Nästa vänster – efter den nationella klasskompromissens tid*, av Ingemar Lindberg, oktober 2010

Rapport 3, *Det populistiska laboratoriet. Nederländerna inför valet*, av Per Wirtén, juni 2010

Rapport 2, *What's left? Fransk vänster efter förnyelsen som aldrig kom*, av Wojtek Kalinowski, mars 2010

Rapport 1, *En radikal och progressiv stadspolitik – en provisorisk utopi*, av Johannes Åsberg, mars 2010

